

جغرافیا و روابط انسانی، زمستان ۱۴۰۴، دوره ۸، شماره ۴، صص ۹۶۳-۹۴۳

ارزیابی مسئولیت های اجتماعی پالایشگاه گاز فجر شهرستان جم بر روستاهای پیرامون با استفاده از مدل SWOT

پارسا پشایی

دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه ریزی روستایی، دانشکده علوم جغرافیایی و برنامه ریزی، دانشگاه اصفهان، ایران

parsa9696parsa@gmail.com

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۸/۰۵

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۰۷/۰۵

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۶/۲۱

چکیده

طرح های توسعه صنعتی بزرگ مانند پالایشگاه های گاز تأثیرات گسترده ای بر مناطق پیرامون خود دارند که از منظر اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی قابل بررسی است. این طرح ها فرصت هایی همچون ایجاد اشتغال، افزایش درآمد و توسعه زیرساخت ها را فراهم می کنند، اما چالش هایی چون تخریب محیط زیست و فشار بر منابع محلی نیز به دنبال دارند. در این پژوهش، با استفاده از مدل SWOT و روش های مطالعاتی کتابخانه ای و میدانی، پالایشگاه گاز فجر شهرستان جم تحلیل شده است. نقشه منطقه مورد مطالعه نیز با استفاده از نرم افزار ArcGIS ایجاد و بررسی شده است. یافته ها نشان می دهند که استراتژی های تهاجمی (SO) برای بهره برداری از نقاط قوت در توسعه زیرساخت ها و پروژه های آموزشی کارآمد هستند. استراتژی های بهبود (WO) به کاهش ضعف ها و جذب سرمایه گذاری کمک می کنند و استراتژی های دفاعی (ST) تهدیدات زیست محیطی را با تقویت توانمندی ها کاهش می دهند. استراتژی های پیشگیرانه (WT) نیز بر کاهش بوروکراسی و طراحی برنامه های پایدار تمرکز دارند. پیشنهادات شامل سرمایه گذاری در پروژه های آموزشی، توسعه مهارت های محلی و بهبود زیرساخت های اجتماعی است که می تواند به توسعه پایدار و ارتقای کیفیت زندگی در منطقه منجر شود.

واژگان کلیدی: پالایشگاه گاز فجر، شهرستان جم، مسئولیت های اجتماعی شرکت ها، مدل SWOT

مقدمه:

طرح‌های توسعه صنعتی، به‌ویژه پروژه‌های بزرگ و پرهزینه مانند پالایشگاه‌های گاز، می‌توانند تأثیرات مثبت و منفی گسترده‌ای بر مناطق اطراف خود داشته باشند. این تأسیسات به دلیل پیچیدگی و هزینه‌های بالای خود، معمولاً تأثیرات قابل توجهی بر ساختار اقتصادی و اجتماعی مناطق مسکونی بومی ایجاد می‌کنند (خلیفه و همکاران، ۱۳۸۹: ۱۰). صنعت با تبدیل مواد خام به محصولات با ارزش افزوده، نقش مهمی در ایجاد ارزش اقتصادی ایفا می‌کند (قره نژاد، ۱۳۷۱: ۱۴). رونق صنایع نفت، گاز و پتروشیمی در استان بوشهر معمولاً با پیشرفت‌های قابل توجهی در حوزه‌های گردشگری، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی همراه است و به توسعه زیرساخت‌های حمل و نقل، ارتباطات، صنعت راه‌آهن و فرودگاه‌ها منجر می‌شود (نیکخواه، ۱۳۹۵: ۳). پالایشگاه گاز فجر در شهرستان جم، به عنوان یک پروژه صنعتی بزرگ، تأثیرات گسترده‌ای بر منطقه روستایی پیرامون خود داشته است. این تأسیسات با جذب مهاجران و تغییرات در وضعیت اقتصادی و اجتماعی، بهبودهایی در اشتغال و درآمد منطقه ایجاد کرده است، اما ممکن است در عین حال منجر به بروز مشکلات اجتماعی نیز شده باشد (فاضلی و طالبیان، ۱۳۸۹: ۱). توسعه به معنای بهبود کیفیت زندگی، ارتقاء سطح زندگی و افزایش آزادی انتخاب افراد است (تودارو، ۱۳۷۸: ۲۳) و توسعه روستایی شامل تغییرات در روش‌های تولید، سازمان اقتصادی و زیرساخت‌های اجتماعی است (شهبازی، ۱۳۷۲: ۹۴). یکی از راه‌های سیدن به توسعه می‌توان از ابزار مشارکت در بخش‌های مختلف از آن سود جست (دین پرست و پاشایی، ۱۴۰۰). ارزیابی تأثیرات اجتماعی به شناسایی نتایج یک اقدام بر زندگی افراد و سازمان‌ها می‌پردازد (صفرپور، ۱۳۹۳) و توسعه اجتماعی هدفش بهبود وضعیت اجتماعی و دسترسی به امکانات ضروری زندگی است. برای تحقق این هدف، باید استراتژی‌هایی برای رفع محدودیت‌ها و چالش‌ها پیاده‌سازی کرد (جمی، ۱۳۹۵: ۱۰). همچنین، توسعه اقتصادی و اجتماعی به طور همزمان لازم و ملزوم یکدیگرند و اهمیت بخش کشاورزی در این زمینه قابل توجه است (سعیدی و حسینی حاصل، ۱۳۸۸: ۲۶۰). طرح‌های توسعه صنعتی، به‌ویژه پالایشگاه‌های گاز، به دلیل هزینه‌های بالا و تأثیرات گسترده بر مناطق پیرامونی، نیازمند بررسی دقیق تأثیرات اجتماعی و اقتصادی هستند. این پروژه‌ها می‌توانند مزایایی مانند افزایش اشتغال و بهبود زیرساخت‌ها به همراه داشته باشند، اما در عین حال ممکن است مشکلاتی مانند اثرات زیست‌محیطی و فشار بر منابع محلی ایجاد کنند. بنابراین، شناسایی و تحلیل این تأثیرات برای مدیریت بهتر و بهره‌برداری از فرصت‌ها و کاهش مشکلات ضروری است. یکی از ابزارهای کارآمد برای ارزیابی این پروژه‌ها، مدل SWOT است. این مدل چهار عنصر اساسی را تحلیل می‌کند: نقاط قوت،

نقاط ضعف، فرصت‌ها و تهدیدات. نقاط قوت شامل مزایای داخلی پروژه مانند بهبود زیرساخت‌ها و ایجاد اشتغال است. نقاط ضعف به محدودیت‌های داخلی اشاره دارد، مانند اثرات زیست‌محیطی یا فشار بر زیرساخت‌های محلی. فرصت‌ها عواملی خارجی هستند که می‌توانند باعث توسعه پایدار و بهبود شرایط اقتصادی شوند، مانند سرمایه‌گذاری‌های اضافی. تهدیدات نیز عوامل خارجی هستند که ممکن است به پروژه آسیب برسانند، از جمله تغییرات سیاستی یا نارضایتی اجتماعی (Gürel & Tat, 2017) در تحقیق مربوط به ارزیابی مسئولیت‌های اجتماعی پالایشگاه گاز فجر شهرستان جم، استفاده از مدل SWOT می‌تواند به شناسایی و تحلیل دقیق این تأثیرات کمک کند. با استفاده از این مدل، می‌توان نقاط قوت پروژه، همچون بهبود کیفیت زندگی و ایجاد فرصت‌های شغلی را شناسایی کرد و راهکارهایی برای تقویت این مزایا ارائه داد. همچنین، شناسایی نقاط ضعف مانند مشکلات زیست‌محیطی و اجتماعی به مدیران امکان می‌دهد تا استراتژی‌هایی برای کاهش این مشکلات تدوین کنند. این تحلیل همچنین فرصت‌های موجود برای توسعه پایدار، مانند همکاری با بخش‌های دیگر یا سرمایه‌گذاری‌های جدید را برجسته می‌کند و به شناسایی تهدیدات خارجی، از جمله نارضایتی‌های اجتماعی یا مشکلات زیست‌محیطی، کمک می‌کند. این اطلاعات برای تدوین استراتژی‌های مؤثر جهت بهینه‌سازی تأثیرات مثبت و کاهش تأثیرات منفی پروژه بسیار ارزشمند است. در نهایت، این تحقیق با استفاده از مدل SWOT به تحلیل جامع و دقیقی از تأثیرات اجتماعی و اقتصادی پالایشگاه گاز فجر بر روستاهای پیرامون آن می‌پردازد. این تحلیل به تصمیم‌گیرندگان کمک می‌کند تا استراتژی‌های مؤثری برای بهبود شرایط و توسعه پایدار منطقه تدوین کنند. سوالات تحقیق شامل موارد زیر است: تأثیرات اجتماعی و اقتصادی پالایشگاه گاز فجر بر روستاهای پیرامون چیست؟ نقاط قوت و ضعف این پروژه‌ها چه هستند؟ فرصت‌ها و تهدیدات مرتبط با این پروژه کدامند؟ این تحقیق با هدف شناسایی و تحلیل تأثیرات اجتماعی و اقتصادی پالایشگاه گاز فجر بر روستاهای اطراف آن، به تصمیم‌گیرندگان کمک می‌کند تا راهبردهایی برای بهینه‌سازی تأثیرات مثبت و کاهش تأثیرات منفی تدوین کنند. چنین تحلیل‌هایی نه تنها می‌توانند به توسعه پایدار منطقه کمک کنند، بلکه به بهبود کیفیت زندگی ساکنان روستاهای پیرامون پالایشگاه نیز منجر خواهند شد.

پیشینه تحقیق

در ارزیابی مسئولیت‌های اجتماعی پالایشگاه گاز فجر شهرستان جم بر روستاهای پیرامون، مطالعات متعددی به تحلیل نقش این پالایشگاه در بهبود خدمات اجتماعی و توسعه محلی پرداخته‌اند. این پژوهش‌ها، به‌ویژه بر تأثیرات

پروژه‌های بزرگ و پرهزینه‌ای مانند پالایشگاه‌های گاز متمرکز شده‌اند و نشان می‌دهند که این تأسیسات می‌توانند نقش مهمی در ارتقاء کیفیت زندگی و خدمات اجتماعی در مناطق اطراف خود داشته باشند. همچنین، تحقیقات داخلی نیز به بررسی تأثیرات اجتماعی و اقتصادی پالایشگاه‌ها بر محیط پیرامون پرداخته و نقش این پالایشگاه‌ها در توسعه پایدار روستاهای مجاور را مورد ارزیابی قرار داده‌اند. در این مطالعه، با استفاده از مدل SWOT، نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای مرتبط با مسئولیت‌های اجتماعی پالایشگاه گاز فجر شهرستان جم مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. توکل و نوذری (۱۳۹۱) در مطالعه‌ای به تأثیرات اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی صنعت پالایشگاه گاز پارسیان بر نواحی روستایی را تحلیل کرده و به نقش مثبت صنعت در ایجاد اشتغال و کاهش مهاجرت روستایی به شهر و همچنین آسیب‌های اجتماعی و زیست‌محیطی اشاره کردند. پژوهشگران بین‌المللی نیز تأثیرات صنعتی شدن بر مناطق روستایی را بررسی کرده‌اند. صفرپور (۱۳۹۳) در مطالعه‌ای به ارزیابی اثرات اجتماعی و اقتصادی مجتمع پالایشگاهی پارس جنوبی بر روستاهای پیرامون پرداخت و نشان داد که از نظر پاسخگویان، افزایش قیمت و بورس‌بازی زمین، تغییر فعالیت‌های اقتصادی و تغییر در الگوی کاربری اراضی، بیشترین تأثیرات را داشته‌اند. در مقابل، تمایل به سرمایه‌گذاری و اشتغال زنان کمترین تأثیر را داشته است. همچنین، نیکخواه و بهزادی (۱۳۹۵) به بررسی تأثیرات اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی تأسیسات صنعتی پرداختند و نشان دادند که توسعه صنعتی ناشی از راه‌اندازی پالایشگاه در شهرستان جم، منجر به ایجاد اشتغال و درآمدهای پایدار شده است، اما چالش‌هایی نظیر درگیری‌های اجتماعی و تهدید منابع آب نیز به همراه داشته است. راجرز (۱۹۷۸) در بررسی اثرات صنعت در شهرک‌ها و مناطق روستایی ایالت ایوانشان نشان داد که صنعتی شدن منجر به افزایش درآمد سرانه، بهبود رفاه و سلامت، و توزیع متعادل درآمدهای روستایی شده است. لید هولم (۱۹۸۴) نیز به اهمیت فعالیت‌های غیرکشاورزی در ثبات درآمد روستاییان اشاره کرده است. آبراهام (۱۹۹۴) تأکید کرد که استقرار صنعت در مناطق روستایی نقش معناداری در ایجاد اشتغال و کاهش بیکاری داشته است. پاربخ (۱۹۹۶) نیز به تأثیر تمرکز زدایی صنعتی در توسعه روستایی و کاهش فقر در هند پرداخته و نتایج مثبت آن را در افزایش آگاهی عمومی، باسوادی و دسترسی به خدمات آموزشی توصیف کرده است. (Hojnik & Ruzzier, 2016). در تحقیقات خود نشان داده‌اند که پالایشگاه‌ها با تأثیرگذاری بر جنبه‌های مختلف اقتصادی، اجتماعی و زیرساختی، می‌توانند به بهبود شرایط زندگی و ارائه خدمات عمومی در مناطق روستایی کمک کنند. به‌ویژه، پالایشگاه‌ها می‌توانند با جذب مهاجران، ایجاد فرصت‌های شغلی و ارتقاء زیرساخت‌های محلی، تأثیرات مثبت قابل توجهی بر توسعه اجتماعی و اقتصادی داشته

باشند (Hojnik & Ruzzier, 2016). در مطالعه Korkmaz و Tuzunkan (۲۰۱۸)، تأثیر شیوه‌های مسئولیت اجتماعی پالایشگاه گاز بر جامعه محلی بررسی شده است. این تحقیق با استفاده از ابزارهای تحلیل کیفی و کمی، به تحلیل تأثیرات مثبت و منفی این شیوه‌ها پرداخته و یافته‌ها نشان می‌دهند که اقدامات مسئولیت اجتماعی در بهبود زیرساخت‌ها، توسعه آموزشی و ارتقاء کیفیت زندگی مؤثر بوده‌اند، هرچند با چالش‌هایی نظیر مسائل زیست‌محیطی همراه است. در تحقیق Jin و Zhang (۲۰۲۱)، تأثیرات پروژه‌های صنعتی بر مناطق روستایی با استفاده از مدل SWOT تحلیل شده است. این مقاله به بررسی نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای مرتبط با پروژه‌های صنعتی پرداخته و یافته‌ها نشان می‌دهند که این پروژه‌ها می‌توانند به توسعه اقتصادی، افزایش درآمد و بهبود زیرساخت‌ها منجر شوند. با این حال، مشکلات زیست‌محیطی و نارضایتی‌های اجتماعی نیز از جمله چالش‌های مهم هستند (Jin & Zhang, 2021). این مطالعات به‌طور جامع به تحلیل تأثیرات پالایشگاه‌ها و تأسیسات صنعتی بر توسعه محلی، خدمات اجتماعی و مشکلات مرتبط با آن پرداخته و نقشی کلیدی در درک چالش‌ها و فرصت‌های ناشی از این پروژه‌ها ایفا کرده‌اند.

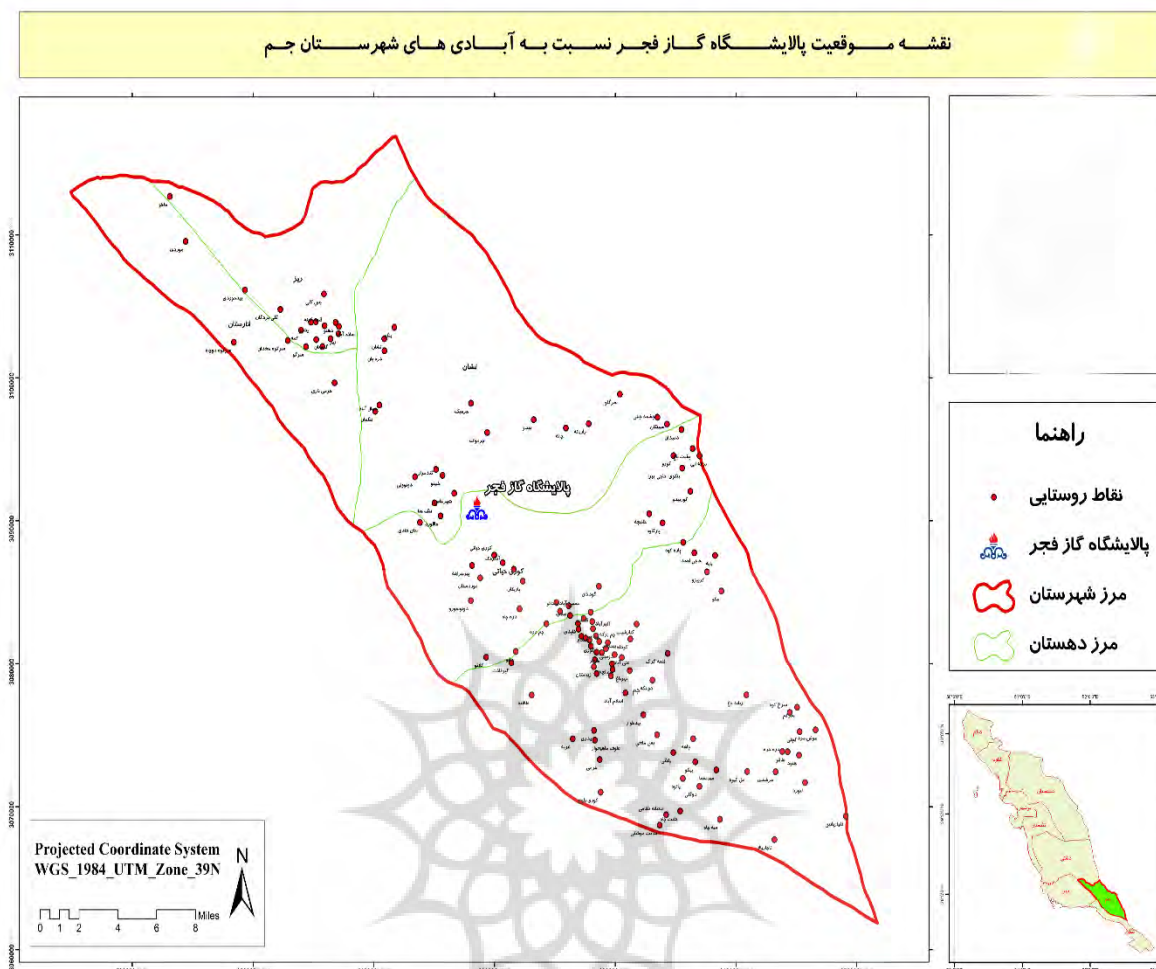
شکل ۱. چارچوب مفهومی پژوهش. منبع نگارنده، ۱۴۰۳

۲. روش پژوهش

روش تحقیق حاضر از نوع کاربردی و به لحاظ ماهیت، توصیفی-تحلیلی است. گردآوری اطلاعات و داده‌ها از طریق دو روش اسنادی و پیمایشی انجام شده است، که بخش عمده اطلاعات از واحد پژوهش پالایشگاه گاز فجر شهرستان جم تأمین گردیده است. در بخش منابع کتابخانه‌ای، جستجو در منابع مختلف از جمله کتاب‌ها، پایان‌نامه‌ها، مقالات منتشر شده در مجلات علمی و وبگاه‌های مرتبط با وزارت نفت و پالایشگاه گاز فجر شهرستان جم به عمل آمده است. این منابع به منظور کسب اطلاعات جامع و دقیق در مورد مسئولیت‌های اجتماعی پالایشگاه‌ها و تأثیرات آن‌ها بر مناطق پیرامونی مورد استفاده قرار گرفته‌اند. اطلاعات و داده‌های گردآوری شده پس از طبقه‌بندی و مطالعه، با استفاده از نرم‌افزار ArcGIS نقشه منطقه مورد مطالعه طراحی شد. سپس داده‌ها به منظور تجزیه و تحلیل کیفی بررسی گردید. این تحلیل کیفی به شناسایی نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای مرتبط با مسئولیت‌های اجتماعی پالایشگاه و تأثیرات آن بر روستاهای پیرامون است.

۲-۱- معرفی محدوده مورد مطالعه

شهرستان جم نهمین شهرستان استان در ۲۷۰ کیلومتری جنوب شرقی مرکز استان بوشهر قرار گرفته است. این شهرستان از شمال به شهرستان‌های فیروز آباد و دشتی، از سمت جنوب به شهرستان کنگان، از مشرق به شهرستان مهر استان فارس و از مغرب به شهرستان‌های دیر و کنگان محدود می‌شود. ارتفاع شهرستان جم از سطح دریا ۸۰۰ تا ۸۵۰ متر و دارای آب هوایی خشک و نسبتاً خنک است که نسبت به سایر نقاط استان بوشهر، از اقلیمی مناسب‌تر برخوردار است. شهرستان جم با ۱۹۵۰ کیلومتر مربع وسعت حدود ۸ درصد مساحت کل استان بوشهر را به خود اختصاص داده است. بدون احتساب جمعیت مهاجر بالغ بر ۷۲۰۰۰ نفر که با توجه به پروژه‌های متعدد نفت و گاز و پتروشیمی و شهرک‌های مسکونی مرتبط پیش‌بینی می‌شود در آینده‌ای نزدیک جمعیت آن به دو برابر فزونی یابد (فرمانداری شهرستان جم، ۱۳۹۵).

شکل شماره (۲): موقعیت محدوده پالایشگاه گاز فجر در شهرستان جم، مأخذ: نگارنده، ۱۴۰۳

معرفی پالایشگاه گاز فجر شهرستان جم

پالایشگاه گاز فجر از سال ۱۳۶۷، برای تصفیه گاز میدان های گازی نار و کنگان با میزان ذخیره تقریبی قابل استحصال ۷۲۰، میلیارد مترمکعب گاز واقع در منطقه جم و ریز در شرق استان بوشهر مورد بهره برداری قرار گرفته است. این شرکت در ابتدا با نام پالایشگاه گاز ولی عصر (عج)، برای تولید و تصفیه گاز طبیعی با ظرفیت روزانه ۸۵ میلیون مترمکعب طراحی شده بود. طرح و اجرا عملیات پالایشگاه در دو مرحله انجام گردید. در مرحله اول تولید و تصفیه حدود ۳۴/۸، میلیون مترمکعب استاندارد گاز در روز از میدان گازی نار از طریق ۱۸، حلقه چاه انجام و در مرحله دوم افزایش ظرفیت تصفیه پالایشگاه تا مرز ۷۹، میلیون مترمکعب در روز از میدان گاز کنگان با حفر

۲۹، حلقه چاه میسر گردید. با اجرای طرح افزایش ظرفیت پالایشگاه شامل بهینه‌سازی سیستم‌های تصفیه با تغییرات داخلی واحدهای عملیاتی، ظرفیت تصفیه گاز به ۱۱۰، میلیون مترمکعب در روز و سپس با راه‌اندازی طرح انتقال خط گاز عسلویه به پالایشگاه در سال ۱۳۸۹، تولید روزانه به ۱۲۵، میلیون مترمکعب رسید. این شرکت تا سال ۱۳۸۴، مقام اول از لحاظ تأمین گاز مصرفی کشور را داشته است و از سال ۱۳۸۵، با تأمین حدود ۳۰-۲۵، درصد گاز مصرفی کشور رتبه دوم را داراست.

۳- یافته‌ها پژوهش

خدمات پالایشگاه گاز فجر شهرستان جم احداث سد باغان: شرکت پالایش گاز فجر جم در راستای مسئولیت‌های اجتماعی براساس تفاهم نامه ای که انجام شده این شرکت تا سقف ۶۵۰ میلیارد ریال در این طرح مشارکت خواهد داشت که تاکنون ۸۰ میلیارد ریال پرداخت نموده است که ویژگی سد بدین شرح است. ارتفاع سد: ۵۶ متر_ طول تاج: ۳۱۱ متر. نوسازی و احداث جاده جم - پالایشگاه - ریز: شرکت پالایش گاز فجر جم جهت تردد روستاهای همجوار پالایشگاه و استفاده کارکنان، نسبت به احداث جاده جم - پالایشگاه - ریز اقدام نموده است که هزینه اجراء ۲۰۰ میلیارد ریال و نوع جاده چهار بانده عرض ۲۲/۵ متر به طول تقریبی ۲۳ کیلومتر می باشد. احداث ساختمان مرکز دیالیز و تالاسمی: با توجه به نیاز منطقه و درخواست اهالی محترم شهرستان و مشکلات دیالیزی مردم و منطقه و همچنین با توجه به اینکه اکثر بیماران مبتلا به این نوع بیماری اغلب از اقشار بسیار ضعیف جامعه پیرامون بوده، شرکت پالایش گاز فجر جم در راستای مسئولیت‌های اجتماعی تصمیم به احداث ساختمان مرکز دیالیز و تالاسمی نموده که برآورد اجرای کار حدود ۳۰ میلیارد ریال با زیر ساخت ۱۰۰۰ متر مربع و محوطه سازی حدود ۱۵۰۰ متر مربع می باشد.

جدول شماره: خدمات پالایشگاه گاز فجر

ردیف		ردیف	
۱	ساخت مسجد صاحب الزمان روستای شهرخاص	۹	احداث بلوار بندر سیراف
۲	احداث بلوار وردی به روستای کوری حیاتی	۱۰	پروژه طرح تحول فرهنگی - اجتماعی
۳	احداث مخزن بتنی ۱۰۰۰ مترمکعبی آب روستای جمال آباد	۱۱	انعقاد قرارداد زیست محیطی با اداره محیط زیست، و آموزش و پرورش
۴	کمک به مدارس شهرستان کمک به برگزاری مراسم ازدواج آسان	۱۲	کمک به برگزاری مراسم روز جم ایجاد کمر بند سبز در پالایشگاه و محیط پیرامون
۵	آب رسانی به روستاهای همجوار	۱۳	کمک های مالی و معنوی به محیط پیرامونی و ...
۶	ساخت کلینیک تخصصی در بیمارستان توحید جم	۱۴	برقرای سرویس ایاب و ذهاب زمینی و هوایی برای محیط پیرامون
۷	در اختیار قرار دادن چند منظوره توحید	۱۵	اجرایی شدن فاز اول پروژه تحول فرهنگی و مسئولیت های اجتماعی
۸	انعقاد قرارداد فاز دوم پروژه طرح تحول فرهنگی	۱۶	مشارکت در اجرایی شدن پروژه آب شیرین کن جم

منبع: روابط عمومی پالایشگاه گاز فجر، ۱۳۹۸.

جدول شماره: ۲ لیست کمک های صورت گرفته به محیط پیرامون

مستغلات		
ردیف	شرح خدمات	مبلغ اختصاص داده شده (تومان)
۱	آماده سازی استادیوم ورزش شهرک مسکونی به منظور برگزاری مسابقات فوتبال برتر	۲۵۶/۰۰۰/۰۰۰
۲	مشارکت در ساخت مسجد شهرخاص	۲۳۰/۰۰۰/۰۰۰

۱۰/۵۰۰/۰۰۰	تجهیز یکی از مراکز ترویج قرآن مربوط به موسسه قرآنی مصباح الزهرا (س) در شهر ریز و تحویل چهار دستگاه کولر پنجره ای	۳
۳/۰۰۰/۰۰۰	تحویل دو مخزن ۲۰۰۰ لیتری فایبرگلاس به اداره محیط زیست شهرستان جم	۴
۱۰/۰۰۰/۰۰۰	تحویل ده کولر آبی به جایگاه مصلی نماز جمعه شهرستان جم	۵
۳/۰۰۰/۰۰۰	تحویل یک دستگاه کولر اسپلیت به نمازخانه نیروی انتظامی شهرستان جم	۶
۱۴۰/۰۰۰/۰۰۰	اجرای تکمیل و تجهیز آزمایشگاه آموزش و پرورش شهرستان (طبق توافق نامه شرکت و آموزش و پرورش)	۷
مهندسی و توسعه		
۲۲/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰	احداث فاز اول چاده جم - پالایشگاه	۱
۳۷/۳۴۰/۰۰۰/۰۰۰	مشارکت در احداث سد باغان و خطوط انتقال	۲
۴۷۰/۰۰۰/۰۰۰	احداث مخزن بتنی جمال آباد	۳
۴۲/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰	احداث ساختمان دیالیز بیمارستان شهرک توحید	۴
حمل و نقل		
تعداد روز	شرح خدمات (بصورت موردی)	ردیف
۳۲	خدمات ایاب و ذهاب (اتوبوس) ۲۴ مورد، بالابر ۳ مورد (۳روز)	۱
۱۹	کامیون ۱۵ مورد (۱۹روز) لودر ۲ مورد (۴روز)	۲
(آبرسانی به روستاها)	تانکر آب ۱۰ مورد، جرثقیل ۵ مورد (۵روز)	۴

منبع: روابط عمومی پالایشگاه گاز فجر شهرستان جم، ۱۳۹۸

◀ احداث سد باغان

شرکت پالایش گاز فجر جم در راستای مسئولیت‌های اجتماعی براساس تفاهم نامه‌ای که انجام شده این شرکت تا سقف ۶۵۰، میلیارد ریال در این طرح مشارکت خواهد داشت که تاکنون ۸۰، میلیارد ریال پرداخت نموده است که ویژگی سد بدین شرح است. ارتفاع سد: ۵۶، متر_ طول تاج: ۳۱۱، متر

◀ نوسازی و احداث جاده جم - پالایشگاه - ریز

شرکت پالایش گاز فجر جم جهت تردد روستاهای همجوار پالایشگاه و استفاده کارکنان، نسبت به احداث جاده جم - پالایشگاه - ریز اقدام نموده است که هزینه اجراء ۲۰۰، میلیارد ریال و نوع جاده چهار باند به عرض ۲۲/۵ متر به طول تقریبی ۲۳، کیلومتر می باشد.

◀ احداث ساختمان مرکز دیالیز و تلاسمی

با توجه به نیاز منطقه و درخواست اهالی محترم شهرستان و مشکلات دیالیزی مردم و منطقه و همچنین با توجه به اینکه اکثر بیماران مبتلا به این نوع بیماری اغلب از اقشار بسیار ضعیف جامعه پیرامون بوده، شرکت پالایش گاز فجر جم در راستای مسئولیت های اجتماعی تصمیم به احداث ساختمان مرکز دیالیز و تلاسمی نموده که برآورد اجرای کار حدود ۳۰، میلیارد ریال با زیر ساخت ۱۰۰۰، متر مربع و محوطه سازی حدود ۱۵۰۰، متر مربع می باشد. پالایش و تولید گاز طبیعی با کیفیت مطلوب و استحصال مشتقات آن به منظور تدمین انرژی مورد نیاز مصارف خانگی، صنعتی، تجاری و خوراک پایین دستی برای مشتریان داخل و خارج کشور. شرکت پالایش گاز فجر جم در راستای مأموریت و چشم انداز خود، توجه به مسئولیت های اجتماعی را در اولویت اهداف کلان خود قرار داده است. اهمیت این موضوع تاحدی مهم تلقی شده که پروژه ای تحت عنوان مطالعات اجتماعی شرکت تعریف و با برخورداری از همکاری شرکت مجرب و متخصص در این زمینه (شرکت بین المللی پردازش اطلاعات نقش کلیک) از سال های گذشته در جریان می باشد. همچنین طی سال های گذشته و از زمان استقرار این شرکت در منطقه شهرستان جم اقدامات زیربنایی بسیاری در راستای ایفای مسئولیت های اجتماعی شرکت در محورهای متعدد و به شرح زیر صورت گرفته است:

≠ امور فرهنگی: مسجد پیامبر اعظم - مسجد صاحب الزمان روستای شهر خاص - درالقرآن - کتابخانه -

ویدئو کلوپ - حوزه هنری - فاطمیه - سینما

≠ امور ورزش: مجموعه ورزشی توحید شامل: استادیوم ورزشی - استخر ورزشی - سالن بدنسازی -

(فوتبال، والیبال، بسکتبال و...) ورزش های رزمی - تنیس و... پشتیبانی نادرکاتی و زیرساختی از تیم فوتبال

پارس جنوبی جم و مجتمع مسکونی

- ≠ امورآموزش :تاسیس و مدیریت ۱۳مدرسه (۵ غیرانتفاعی ، ۸ دولتی)۳ مهدکودک - مهد قرآن - مرکزآموزش زبان های خارجی - مرکز مشاوره باران
- ≠ پروژه های زیربنایی : پروژه های زیربنایی سد باغان - نوسازی و بازسازی جاده جم پالایشگاه - مشارکت در احداث بلوار سیراف- بلوار روستای کوری حیاتی - احداث مخزن بتنی ۱۰۰۰ متر مکعبی آب جمال آباد - احداث ساختمان مرکز دیالیز و تالاسمی - کانال های تلویزیونی دیجیتالی
- ≠ پروژه های زیست محیطی : تفاهم نامه با محیط زیست در راستای ارتقاء فرهنگ زیست محیطی - تفاهم نامه با آموزش و پرورش - خرید و نصب آنالیزر آنلاین محیطی در شهر جم - همکاری با اداره محیط زیست جم در برگزاری روز جهانی زمین پاک - همکاری با اداره محیط زیست جم در بزرگداشت روز درخت کاری و کاشت ۲۰۰ اصل نهال در امامزاده حرمیک - ایستگاه اندازه گیری آلاینده های هوا، (واحد روابط عمومی آموزش پالایشگاه، ۱۳۹۵)

جدول شماره: ۳ کمک های صورت گرفته به محیط پیرامون

مستغلات		
ردیف	شرح خدمات	مبلغ اختصاص داده شده (تومان)
۱	آماده سازی استادیوم ورزش شهرک مسکونی به منظور برگزاری مسابقات فوتبال برتر	۲۵۶/۰۰۰/۰۰۰
۲	مشارکت در ساخت مسجد شهرخاص	۲۳۰/۰۰۰/۰۰۰
۳	تجهیز یکی از مراکز ترویج قرآن مربوط به مؤسسه قرآنی مصباح الزهرا (س) در شهر ریز و تحویل چهار دستگاه کولر پنجره ای	۱۰/۵۰۰/۰۰۰
۴	تحویل دو مخزن ۲۰۰۰، لیتری فایبرگلاس به اداره محیط زیست شهرستان جم	۳/۰۰۰/۰۰۰
۵	تحویل ده کولر آبی به جایگاه مصلی نمازجمعه شهرستان جم	۱۰/۰۰۰/۰۰۰
۶	تحویل یک دستگاه کولر اسپلیت به نمازخانه نیروی انتظامی شهرستان جم	۳/۰۰۰/۰۰۰
۷	اجرای تکمیل و تجهیز آزمایشگاه آموزش و پرورش شهرستان (طبق توافق نامه شرکت و آموزش و پرورش)	۱۴۰/۰۰۰/۰۰۰
مهندسی و توسعه		
۱	احداث فاز اول چاده جم - پالایشگاه	۲۲/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰

۳۷/۳۴۰/۰۰۰/۰۰۰	مشارکت در احداث سد باغان و خطوط انتقال	۲
۴۷۰/۰۰۰/۰۰۰	احداث مخزن بتنی جمال آباد	۳
۴۲/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰	احداث ساختمان دیالیز بیمارستان شهرک توحید	۴
تعداد روز	شرح خدمات (بصورت موردی)	ردیف
۳۲	خدمات ایاب و ذهاب (اتوبوس) ۲۴ مورد	۱
۱۹	کامیون ۱۵ مورد	۲
۴	لودر ۲ مورد	۳
(آبرسانی به روستاها)	تانکر آب ۱۰ مورد	۴
۳	بالابر ۳ مورد	۵
۵	جرثقیل ۵ مورد	۶

مأخذ: روابط عمومی پالایشگاه گاز فجر شهرستان جم، ۱۳۹۸

جدول شماره: ۴ نقاط قوت و ضعف احصاء شده پالایشگاه در زیست بوم

ضعف ها (W)	قوت ها (S)
۱. وجود تبعیض و نگاه متفاوت نسبت به شهروندان شهر جم و شهرک نشینان در بهره‌مندی از امکانات پالایشگاه گاز فجر جم. ۲. ایجاد امکانات خدماتی، رفاهی، ورزشی و فرهنگی در مجموعه شهرک‌ها و عدم دسترسی سایر شهروندان به بخش اعظمی از این امکانات سبب بروز نارضایتی عمومی در بین شهروندان شده است.	۱. حوزه HSE به مرزهای بیرون پالایشگاه (جاده‌های اطراف) تسری یافته است (تا شعاع ۲۲ کیلومتری) لذا در حوادث جاده‌ای اطراف پالایشگاه، این واحد فعالیت نموده و عملیات امداد و نجات و باز نموده مسیر را در دستور کار قرار می‌دهد. همچنین باتوجه به شرایط برخی باغات اطراف پالایشگاه، تجهیزات آتش‌نشانی در حین آتش‌سوزی ارسال شده است. ۲. خرید و تامین محصولات کشاورزی و صیفی جات مورد نیاز پالایشگاه و شهرک‌ها از کشاورزان محلی جهت تقویت اقتصاد محلی و توانمندسازی جامعه محلی. ۳.

مأخذ: روابط عمومی پالایشگاه گاز فجر، ۱۳۹۸.

جدول شماره: ۵ فرصت‌ها و تهدیدات احصاء شده از زیست بوم

فرصتها (O)	تهدیدات (T)
۱. اعتماد اجتماعی بالا در میان شهروندان.	۱۴. بالا بودن آسیب‌هایی مانند مصرف مواد مخدر سنتی و صنعتی، مصرف مشروبات الکلی.
۲. اعتماد متوسط به پالایشگاه.	۱۵. حجم زیاد جمعیت مهاجر و در جست و جوی کار در شهر.
۳. انسجام و تعلق اجتماعی مناسب در میان شهروندان.	۱۶. مشارکت رسمی پایین در میان شهروندان.
۴. کیفیت زندگی بالا شهروندان.	۱۷. نارضایتی بالا نسبت به کیفیت آب آشامیدنی شهر، آسفالت معابر و خیابان‌های شهر، کف‌سازی پیاده‌روها و دسترسی به درمانگاه و خدمات درمانی.
۵. رضایت بالا شهروندان از جمع‌آوری و دفع مناسب زباله شهر، وضعیت امنیت و وضعیت بهداشتی شهر.	۱۸. فاصله اجتماعی زیاد شهروندان شهر جم و ساکنان شهرک توحید و تمایل پایین به برقراری روابط و تعامل اجتماعی.
۶. پایین بودن آسیب‌های اجتماعی مانند سرقت، نزاع و کتک‌کاری، چاقوکشی و قمه‌کشی، روابط نامشروع.	۱۹. برآورده نشدن انتظارات شهروندان از پالایشگاه در زمینه مسائل و مشکلات شهر جم.
۷. نگرش مثبت شهروندان شهر جم نسبت به پالایشگاه از جهت ایجاد توسعه و آبادی در شهر.	۲۰. عدم اطلاع کافی شهروندان شهر جم از فعالیت‌ها و اقدامات توسعه‌ای پالایشگاه برای شهر جم.
۸. امکان استفاده از ظرفیت و نفوذ شوراهای اسلامی روستا و دهیاری‌ها در جهت کاهش موانع و حل مشکلات مرتبط با معارضین.	۲۱. وجود نگاه مطالبه‌گر در تمامی زمینه‌ها نسبت به پالایشگاه گاز فجر در میان روستائیان.
۹. وجود زمینه‌های رونق کشاورزی از طریق احیای قنوات و اجرای طرح‌های آبخیزداری و به تبع رونق اشتغال در بخش کشاورزی.	۲۲. عدم آگاهی و اطلاع‌رسانی مناسب حیطه خدمات رسانی پالایشگاه گاز فجر جم و نیز خدمات صورت پذیرفته در طول سالیان گذشته.
۱۰. عدم وجود مشکلات و آسیب‌ها و تعارضات فرهنگی حاد و یا گسترده متأثر از ورود مهاجرین به دلیل قرابت محیطی و فرهنگی خاستگاه اغلب مهاجرین.	۲۳. وجود بی‌اعتنایی معارضین حريم خطوط انتقال گاز و میعانات گازی، جاده دسترسی پالایشگاه و همچنین اراضی فرودگاه.
۱۱. بهبود شکاف و فاصله اجتماعی میان شهروندان شهر جم و شهرک‌نشینان طی سال‌های اخیر.	۲۴. افزایش معضلات و آسیب‌های اجتماعی در سطح شهرستان با توجه ورود خیل عظیمی از مهاجرین با فرهنگ‌های متفاوت و تقابل فرهنگی.
۱۲. تغییرات فرهنگی مثبت با توجه به حضور فرهنگ‌های گوناگون و تبادل فرهنگی که به عنوان مثال می‌توان به افزایش سطح حضور زنان در	۲۵. تغییر الگوی شغلی از کشاورزی به مشاغل ساده خدماتی وابسته به صنایع نفت و گاز.
	۲۶. کم‌آبی شدید متأثر از افزایش شدید و مداوم جمعیت و برداشت بیش از حد از منابع زیر زمینی.

۲۷. کمبود شدید آب آشامیدنی و سهمیه‌بندی آب.	فعالیت‌ها و مشارکت‌های اجتماعی در تمامی زمینه‌ها اشاره نمود.
۲۸. تضعیف شدید کشاورزی و باغداری به عنوان شغل اصلی روستائیان بر اثر کاهش شدید منابع آبی.	۱۳. افزایش سطح رفاه مردم شهرستان پس از استقرار صنعت نفت و گاز در شهرستان.
۲۹. نسبت جنسی نامتعادل در برخی از روستاهای شهرستان با توجه ورود مهاجرین مرد مجرد و یا	

مأخذ: روابط عمومی پالایشگاه گاز فجر، ۱۳۹۸

جدول شماره: ۶ الزامات، نیازها و انتظارات احصاء شده از زیست بوم (E)

نیاز ها، انتظارات و الزامات (R)
۱. الزام به غنی‌سازی حوزه‌های آبخیزداری منطقه به این صورت که اگر پالایشگاه از منابع آب‌های زیرزمینی منطقه استفاده کرده است این مسئولیت را دارد که این منابع را غنی کند یا یک ذخایری درست کند که به این واسطه اقتصاد مردم که متکی به این آب است از بین نرود. ۲. درخصوص پساب‌های صنعتی انتظار می‌رود حتماً سیستم‌های تکمیلی راه‌اندازی گردد. زیرا NGO ها پیگیر آلودگی فلرها یا آلودگی نهرها هستند و توقعات مردم محلی پیرامون الزامات زیست محیطی پالایشگاه بالاست. ۳. پالایشگاه به انحاء گوناگون از NGO ها و شوراهای محلات، فارغ‌التحصیلان (پایان نامه‌ها) و از آنها مهمتر دانشجویان و دانش آموزان (گرددش علمی و کارآموزی)، در طرح‌های تحول استفاده کنند زیرا ایشان سفیران تحول فرهنگی اجتماعی هستند. در این صورت بدون خرج مصارف هنگفت موجبات افزایش تعصب و تعلق خاطر مردم محلی نسبت به پالایشگاه می‌گردد و مطالبات دوسویه خواهد شد به گونه‌ای که مردم از مدیرعامل درخواست افزایش تولید گاز را خواهند داشت. ۴. در مورد افراد بومی باید یک تفکیک و اولویت‌بندی انجام گیرد که خدمت‌رسانی از قشر محروم شروع شود و به شهر جم که در آن ساکن هستیم برسد. ۵. یک ارتباط دو سویه بین مردم و پالایشگاه باید ایجاد شود و ذو طرف باید حق و حقوق خودشان را بدانند و به وظایف خودشان عمل کنند و سطح توقعات باید به یک سطح معقول و منطقی برسد. ۶. در طرح‌های توسعه‌ای صنعت نفت باید یکی از راه‌های توجه به مسئولیت اجتماعی توجه به توانمندسازی و ارتقاء مهارت‌های مردم و کارکنان بومی باشد. ۷. ضرورت تنظیم اثربخش رابطه دولت و مردم و افزایش سازمان یافته سهم مردم در امور کشور با توجه به سیاست‌های کلی مصوب در بخش اقوام و مذاهب، امنیت ملی، وحدت و همبستگی ملی. ۸. ضرورت تعامل سازنده میان ارزش‌ها و مزیت‌های مناطق گوناگون کشور با استفاده از ظرفیت‌های فرهنگی، آموزشی، اقتصادی و انگیزه‌های ملی و اقدام در جهت تفویض اختیارات مناسب قانونی به سطوح منطقه‌ای و محلی با رعایت تمرکز امور سیاست‌گذاری و حاکمیتی. ۹. ضرورت ارتقای کارایی و بازدهی اقتصادی و تسهیل مشارکت در طرح‌های آمایش سرزمینی بخصوص در مناطق در حال توسعه.

۱۰. ضرورت تقسیم کار و تعیین نقش ملی در مناطق، استان‌ها، نواحی و سواحل و جزایر کشور با رعایت الزامات آن در چارچوب سیاست‌های کلی مربوط به منظور افزایش تولید ثروت ملی و حمایت دولت از سرمایه‌گذاری در مناطق کمتر توسعه یافته و روستایی.

۱۱. ضرورت اتخاذ برنامه‌ها و اقدامات اجرایی جهت توسعه روستایی کشور برای تثبیت جمعیت و تشویق مهاجرت به مناطق روستایی و عشایری (کانون تولید و ارزش آفرینی)، با برنامه‌ریزی و مدیریت بهینه در سطح ملی، منطقه‌ای و محلی، تعیین سهم واقعی در توزیع منابع و ارتقاء شأن و منزلت اجتماعی، ایجاد فرصت‌های جدید اقتصادی و حمایت‌های ویژه از فعالیت‌های کارآفرینی و اشتغال‌زایی مزیت‌دار بومی و مقاوم‌سازی تأسیسات و زیرساخت‌ها و اماکن روستایی با تأکید بر بند ۹ سیاست‌های کلی کشاورزی.

ماخذ: روابط عمومی پالایشگاه گاز فجر، ۱۳۹۸.

جدول شماره ۷: ماتریس SWOT مسئولیت‌های اجتماعی پالایشگاه گاز فجر شهرستان جم

ماتریس SWOT	نقاط قوت (Strengths)	ضعف‌ها (Weaknesses)
فرصت‌ها (Opportunities)	SO: استراتژی‌های تهاجمی ۱. بهره‌گیری از تعهدات پایدار به جامعه محلی و سرمایه‌گذاری در پروژه‌های اجتماعی و آموزشی جدید برای جلب حمایت‌های بیشتر. ۲. استفاده از برنامه‌های آموزشی برای توسعه مهارت‌های محلی و بهره‌برداری از فرصت‌های همکاری با سازمان‌های غیردولتی.	WO: استراتژی‌های بهبود ۱. بهبود ارتباطات با ذی‌نفعان و افزایش آگاهی عمومی از پروژه‌ها از طریق کمپین‌های اطلاع‌رسانی. ۲. افزایش بودجه از طریق همکاری‌های دولتی و خصوصی برای کاهش محدودیت‌های مالی.
تهدیدها (Threats)	ST: استراتژی‌های دفاعی ۱. استفاده از توانمندی‌های پالایشگاه برای مدیریت موانع قانونی و اقتصادی و حفاظت از محیط زیست. ۲. تقویت همکاری با جوامع محلی برای مقابله با تغییرات اقتصادی منفی و تأثیرات آن.	WT: استراتژی‌های پیشگیرانه ۱. کاهش پیچیدگی‌های اجرایی با تمرکز بر بهبود ساختارهای مدیریتی و کاهش بوروکراسی. ۲. تدوین برنامه‌های جدید برای مقابله با چالش‌های محیطی و اجتماعی که ممکن است به دلیل تغییرات اقتصادی یا زیست‌محیطی رخ دهد.

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۳

بر اساس یافته‌های ماتریس جدول شماره ۸، تحلیل استراتژی‌ها به شرح زیر است.

۱. استراتژی‌های تهاجمی (SO): این استراتژی‌ها بر استفاده از نقاط قوت برای بهره‌برداری از فرصت‌های موجود تمرکز دارند. سرمایه‌گذاری در پروژه‌های آموزشی و توسعه مهارت‌های محلی: با توجه به تعهدات پایدار پالایشگاه به جامعه محلی، اجرای پروژه‌های آموزشی جدید در زمینه مهارت‌های فنی و حرفه‌ای می‌تواند به توسعه نیروی

انسانی بومی کمک کرده و فرصت‌های همکاری با سازمان‌های دولتی و غیردولتی را فراهم آورد. افزایش سرمایه‌گذاری در پروژه‌های اجتماعی و بهبود زیرساخت‌های محلی: با استفاده از موفقیت‌های گذشته و منابع مالی موجود، پالایشگاه می‌تواند پروژه‌های اجتماعی جدیدی در زمینه بهبود زیرساخت‌های بهداشتی، آموزشی و خدماتی راه‌اندازی کند، که منجر به افزایش حمایت و مشارکت جامعه محلی خواهد شد.

۲. استراتژی‌های بهبود (WO): این استراتژی‌ها به کاهش ضعف‌ها و بهره‌برداری از فرصت‌ها برای بهبود عملکرد متمرکز هستند.

بهبود ارتباطات با ذی‌نفعان و افزایش آگاهی عمومی: یکی از چالش‌های موجود، ارتباط ناکافی با ذی‌نفعان محلی و اطلاع‌رسانی ضعیف درباره پروژه‌های مسئولیت اجتماعی است. طراحی و اجرای کمپین‌های اطلاع‌رسانی می‌تواند آگاهی عمومی را افزایش داده و اعتماد جامعه محلی را جلب کند. جذب سرمایه‌گذاری‌های مشترک با نهادهای دولتی و غیردولتی: برای مقابله با محدودیت‌های مالی و افزایش تأثیرگذاری پروژه‌ها، ایجاد همکاری‌های مالی و اجرایی با سازمان‌های دولتی، بانک‌ها و نهادهای غیر دولتی می‌تواند منابع مالی لازم را تأمین کند.

۳. استراتژی‌های دفاعی (ST): این استراتژی‌ها از نقاط قوت برای مقابله با تهدیدات استفاده می‌کنند. تقویت توانمندی‌های زیست‌محیطی برای مقابله با چالش‌های قانونی و محیطی: با توجه به توانمندی‌های پالایشگاه در زمینه حفاظت از محیط زیست، تقویت سیاست‌های زیست‌محیطی و پیاده‌سازی استانداردهای جدید برای کاهش آلودگی می‌تواند از چالش‌های قانونی و محیطی جلوگیری کند. استفاده از نیروی انسانی متخصص برای مقابله با تغییرات اقتصادی: بهره‌برداری از نیروی انسانی متخصص در شرایط اقتصادی ناپایدار می‌تواند به کاهش هزینه‌ها و افزایش بهره‌وری کمک کند و پالایشگاه را در برابر نوسانات اقتصادی مقاوم‌تر سازد.

۴. استراتژی‌های پیشگیرانه (WT): این استراتژی‌ها به کاهش ضعف‌ها و جلوگیری از تأثیر تهدیدات طراحی شده‌اند. کاهش بوروکراسی و بهبود ساختار مدیریتی برای بهبود اجرای پروژه‌ها: برای مقابله با پیچیدگی‌های اجرایی و بوروکراسی سنگین، پالایشگاه می‌تواند با ساده‌سازی فرآیندهای مدیریتی و ایجاد ساختارهای کارآمدتر، اجرای پروژه‌های مسئولیت اجتماعی را تسریع و بهبود بخشد. طراحی برنامه‌های پایدار برای مقابله با تغییرات محیطی و اجتماعی: تدوین برنامه‌های پایدار برای کاهش مصرف انرژی، بهینه‌سازی منابع طبیعی و حمایت از جوامع محلی در برابر تغییرات اقتصادی یا محیطی می‌تواند به مقابله مؤثر با تغییرات زیست‌محیطی و اجتماعی کمک کند. جمع‌بندی استراتژی‌ها: این استراتژی‌ها به منظور بهبود عملکرد مسئولیت‌های اجتماعی پالایشگاه گاز فجر جم، بهره‌برداری بهینه از منابع موجود و کاهش تهدیدات و چالش‌های پیش رو طراحی شده‌اند. اجرای این استراتژی‌ها می‌تواند به بهبود تأثیرات اجتماعی و محیطی پالایشگاه و ارتقاء نقش آن در توسعه پایدار جامعه محلی و حفاظت از محیط زیست کمک کند.

۴- نتیجه گیری

طرح‌های توسعه صنعتی بزرگ مانند پالایشگاه‌های گاز تأثیرات گسترده‌ای بر مناطق اطراف خود دارند، که شامل تغییرات مثبت و منفی در زمینه‌های اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی است. پالایشگاه‌ها می‌توانند باعث بهبود اشتغال، درآمد و توسعه زیرساخت‌ها شوند، اما ممکن است مشکلات اجتماعی، زیست‌محیطی و فشار بر منابع محلی را نیز به دنبال داشته باشند. مدل SWOT به تحلیل نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدات این پروژه‌ها کمک می‌کند و به تصمیم‌گیرندگان امکان می‌دهد تا استراتژی‌های مناسب برای بهره‌برداری از فرصت‌ها و کاهش مشکلات را تدوین کنند. این مدل، با شناسایی نقاط قوت و ضعف داخلی و بررسی فرصت‌ها و تهدیدات خارجی، به توسعه پایدار و متوازن مناطق روستایی کمک می‌کند و می‌تواند کیفیت زندگی ساکنان را بهبود بخشد. این تحقیق به دنبال شناسایی نقاط قوت و ضعف، فرصت‌ها و تهدیدات مرتبط با این پروژه است تا به تصمیم‌گیرندگان کمک کند تا استراتژی‌های مناسب برای بهینه‌سازی تأثیرات مثبت و کاهش تأثیرات منفی تدوین کنند. پالایشگاه‌های صنعتی بزرگ مانند پالایشگاه‌های گاز تأثیرات قابل توجهی بر مناطق پیرامونی دارند، از جمله بهبود کیفیت زندگی، خدمات اجتماعی و زیرساخت‌ها، و ایجاد فرصت‌های شغلی. این پروژه‌ها می‌توانند منجر به توسعه اقتصادی و اجتماعی در مناطق روستایی شوند، اما ممکن است مشکلاتی نظیر آسیب‌های زیست‌محیطی، فشار بر منابع محلی و مشکلات اجتماعی نیز ایجاد کنند. مطالعات نشان می‌دهند که پالایشگاه‌ها با تأثیرگذاری بر جنبه‌های مختلف اقتصادی و اجتماعی، می‌توانند فرصت‌هایی برای بهبود شرایط زندگی و توسعه پایدار فراهم کنند، هرچند که چالش‌های زیادی نیز وجود دارد. استفاده از مدل SWOT برای تحلیل این تأثیرات، نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدات را شناسایی کرده و به تدوین استراتژی‌های مؤثر برای مدیریت این تأثیرات کمک می‌کند. این تحقیق به صورت کاربردی و توصیفی-تحلیلی انجام شده و برای گردآوری داده‌ها از روش‌های اسنادی و پیمایشی استفاده شده است. اطلاعات اصلی از واحد پژوهش پالایشگاه گاز فجر شهرستان جم به دست آمده و شامل بررسی منابع کتابخانه‌ای و مصاحبه با صاحب‌نظران است. داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار ArcGIS نقشه‌برداری و سپس تحلیل کیفی شده‌اند. این روش تحقیق به بررسی مسئولیت‌های اجتماعی پالایشگاه و تأثیرات آن بر روستاهای پیرامون با استفاده از مدل SWOT پرداخته است. شهرستان جم در استان بوشهر، با آب و هوای خشک و خنک، در حال توسعه است. پالایشگاه گاز فجر، که از سال ۱۳۶۷ فعال است، با ظرفیت بالای تصفیه گاز، نقش مهمی در تأمین گاز کشور دارد و رتبه دوم را در این زمینه به خود اختصاص داده است. در این تحلیل، استراتژی‌های مختلف برای بهبود عملکرد

مسئولیت‌های اجتماعی پالایشگاه گاز فجر شهرستان جم با استفاده از مدل SWOT بررسی شد. استراتژی‌های تهاجمی (SO) بر استفاده از نقاط قوت پالایشگاه برای بهره‌برداری از فرصت‌های موجود متمرکز هستند، از جمله سرمایه‌گذاری در پروژه‌های آموزشی و توسعه مهارت‌های محلی و افزایش سرمایه‌گذاری در پروژه‌های اجتماعی و بهبود زیرساخت‌های محلی. این استراتژی‌ها می‌توانند به تقویت روابط با جامعه محلی و افزایش مشارکت اجتماعی منجر شوند. استراتژی‌های بهبود (WO) به کاهش ضعف‌ها و بهره‌برداری از فرصت‌ها برای بهبود عملکرد پرداخته‌اند. از جمله این استراتژی‌ها، بهبود ارتباطات با ذی‌نفعان و افزایش آگاهی عمومی، و جذب سرمایه‌گذاری‌های مشترک با نهادهای دولتی و غیردولتی است. این اقدامات می‌توانند به بهبود اعتماد و تأثیرگذاری پروژه‌های مسئولیت اجتماعی کمک کنند. استراتژی‌های دفاعی (ST) از نقاط قوت پالایشگاه برای مقابله با تهدیدات استفاده می‌کنند. تقویت توانمندی‌های زیست‌محیطی و استفاده از نیروی انسانی متخصص برای مقابله با تغییرات اقتصادی، می‌تواند به کاهش ریسک‌های قانونی و محیطی و بهبود بهره‌وری کمک کند. استراتژی‌های پیشگیرانه (WT) به کاهش ضعف‌ها و جلوگیری از تأثیر تهدیدات متمرکز دارند. کاهش بوروکراسی و بهبود ساختار مدیریتی و طراحی برنامه‌های پایدار برای مقابله با تغییرات محیطی و اجتماعی، می‌تواند به بهبود اجرای پروژه‌ها و کاهش تأثیرات منفی محیطی و اجتماعی کمک کند. اجرای این استراتژی‌ها به بهبود عملکرد مسئولیت‌های اجتماعی پالایشگاه و ارتقاء نقش آن در توسعه پایدار جامعه محلی و حفاظت از محیط زیست کمک خواهد کرد. با بهره‌برداری بهینه از منابع موجود و مدیریت مؤثر چالش‌ها، پالایشگاه گاز فجر می‌تواند به عنوان یک عامل کلیدی در بهبود کیفیت زندگی و توسعه پایدار در منطقه عمل کند. با توجه به نتیجه‌گیری تحقیق، می‌توان راهکارهای زیر را برای بهبود عملکرد مسئولیت‌های اجتماعی پالایشگاه گاز فجر شهرستان جم و ارتقاء نقش آن در توسعه پایدار جامعه محلی و حفاظت از محیط زیست پیشنهاد کرد:

- ≠ سرمایه‌گذاری در پروژه‌های آموزشی و توسعه مهارت‌های محلی
- ≠ راه‌اندازی دوره‌های آموزشی تخصصی و فنی برای افراد بومی، با همکاری موسسات آموزشی و سازمان‌های دولتی.
- ≠ افزایش سرمایه‌گذاری در پروژه‌های اجتماعی و بهبود زیرساخت‌های محلی

فهرست منابع

- تودارو، مایکل (۲۰۰۰). توسعه اقتصادی در جهان سوم. ترجمه غلامعلی فرجادی (۱۳۷۸) تهران: انتشارات سازمان برنامه و بودجه.
- جمی، راضیه (۱۳۹۵). آثار و پیامدهای منطقه ویژه اقتصادی انرژی پارس بر توسعه منطقه ای (شهرستان کنگان). پایان نامه ی کارشناسی ارشد. دانشکده علوم اجتماعی، گروه علوم اجتماعی، دانشگاه علامه طباطبائی.
- خلیفه، ح و فرخی، ل، (۱۳۸۹)، بررسی پیامدهای اجتماعی و فرهنگی استقرار صنعت در منطقه، دومین همایش چشم انداز توسعه پایدار، یکپارچه و دانایی محور منطقه ویژه اقتصادی انرژی پارس، ۲۸-۲۷ بهمن ماه ۱۳۸۹، بوشهر، عسلویه.
- دین پرست، ساجده، & پشایی، پارسا. (۱۴۰۰). نقش مشارکت محلی در مدیریت بحران با تاکید بر آتش سوزی جنگل های ارسباران (مورد مطالعه: روستاهای شهرستان کلیبر). جغرافیا و روابط انسانی، ۳(۴)، ۴۹۶-۵۱۰.
- سعیدی، عباس و حسینی حاصل، صدیقه (۱۳۸۸). شالوده مکان یابی و استقرار روستاهای جدید. تهران: انتشارات شهیدی بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، معاونت عمران روستایی.
- صفر پور، نیما (۱۳۹۳). ارزیابی اثرات اجتماعی و اقتصادی مجتمع پالایشگاهی پارس جنوبی بر مناطق روستایی پیرامون آن. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، گروه جغرافیا، دانشگاه زابل.
- فاضلی، م و طالبیان، آ، (۱۳۸۹)، پیامدهای اجتماعی دیدگاههای نظری حاکم بر توسعه صنعت نفت و گاز، دومین همایش چشم انداز توسعه پایدار، یکپارچه و دانایی محور منطقه ویژه اقتصادی انرژی پارس، ۲۸-۲۷ بهمن ماه ۱۳۸۹، بوشهر، عسلویه.
- قره نژاد، حسن (۱۳۷۱). مقدمه ای بر جغرافیای صنعتی. اصفهان: انتشارات جهاد دانشگاهی دانشگاه اصفهان.
- معین (۱۳۷۱). فرهنگ لغت معین. تهران: انتشارات اطلاعات.
- نیکخواه، هدایت الله، بهزادی، سجاد (۱۳۹۵). بررسی تاثیرات اقتصادی اجتماعی و زیست محیطی تاسیسات صنعتی برفرایند توسعه (نمونه موردی: شهرستان جم). مجله مطالعات توسعه اجتماعی ایران، دوره ۸، شماره ۴.
- Abraham. J. (1994). Rural Industries and Rural Industrialization in Developing Economy: Indian Experience. Journal of Rural Recontraction. Vol 27. pp. 45-52.
- Gürel, E., & Tat, M. (2017). SWOT analysis: A theoretical review. Journal of International Social Research, 10(51), 994-1006.

Hojnik, J., & Ruzzier, M. (2016). The role of large industrial facilities in the economic and social development of rural areas: The case of refinery plants. *Journal of Rural Studies*, 43, 320-329.

<https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2015.11.002>

Liedholm, C.(1984). *The Role of Non- Farm Activities in The Rural Economy, The Balance Between Industry and Agriculture in Economic Development*. Macmillan Press. p. 427

Parikh, A. (1996). Impact of Rural Industrialization on Village life And Economy:A Social Accounting Matrix Approach. *Economy Development and Cultural Change*. Vol. 44. No. 2. pp. 351-37.

Rogers, D. (1978). Industrialization, Incom Benefits and The Rural community. *Rural Sociology*. Vol. 43. No. 9. p. 487.

Tuzunkan, E. M., & Korkmaz, K. (2018). "Evaluating the social responsibility practices of industrial firms: A case study of a gas refinery." *Sustainability*, 10(7), 2413

